

10 КЛАСС

1 задание. Итчеу тоуыстар.

- а) хакас чоны ла таныхтапчатхан елекеннер аттарын сыуара пас;
- б) тиксі Россияда таныхталчатхан елекеннер аттарын сыуара пас.

Улуғлар кені, Тун пайрам, Ёртун тойы, Наа чыл, Пиліс күні, Сөбіре, хыныс паза сын күні, Ёгретчилер күні, Ада чир-суубыс арачылағчызы күні, Іче күні, Түрк пічиинің паза культуразының күннері, Чиңіс күні, Хакас тілінің күні, Чыл пазы, Чоннар аразындағы пос тілінің күні, Ипчилер күні, Олғаннарны арачылачаң күн, Чоннарны піріктірчең күн, Сөбірелер күні, Хормачыланыс күні, Россия күні, Хакас Республиканың күні.

2 задание. Тіл терминнерін чарыт.

1. Текст – ол ...
2. Фонетика – ол ...
3. Лексикология - ол ...

3 задание. Аунар аттарын хакас тілінеу пас.

- выдра –
бобр –
горный баран –
лев –

4 задание. Палыхтар аттарын хакас тілінеу пас.

- Ленок – карась –
таймень – елец –
налим – ёрш –

5 задание. Орыс тілініу фразеологизмнеріне килістіре хакас тілініу фразеологизмнерін пас.

- [в печёнках сидеть](#) –
[втереться в доверие](#)–
[вывалять в грязи](#)–
[вывести на чистую воду](#)–

6 задание. Арлануан сјс пірігістерін орыс тьлвне тьлбесте, хызыл сјстбу тузазын сизін.

1. **Хызыл** чахайахтар чайхалысчалар.
2. **Хызыллар** елгезі килгенде, чуртаста алызылар пар сыххан.
3. **Хызыл пастыи** от арыда кјл.
4. **Хызыллар** диалектінеу чоохтанчатхан хакастар асхынах.
5. Мин ол туста **хызыл чиит** полиам.

7 задание. Кирек наречиелер пас, хадыл чоохтаулар педір.

1. Тоуыс (хайди?) парза, піс
2. Аалхылар (хайдау?) килгеннеуер, олар
3. Тан (хайдау?) саапча, хар ...
4. Чил (хайдау?) еберчеткен, аннауар піс
5. Оолах (хайдау?) тесчеткен, піс, тізеу,
6. Пабам (хай син?) палых тудып алуан, че аиам

К и р е к с ј с т е р : іди, асхынах, ырахтын, чахсы, іскертін, кидертін, индіртін, јјртін.

8 задание. Хышырыуар. Текст соондауы тоуыстарны толдырыуар.

Хайраллауар іхені,	Аарлауар іхе кізіні,
Худайдау пирілген ол.	Уйцу чох харааларын,
Іхені кізі таллабинча,	Чазыт харах чазын,
Чайааннау кјрілген ол.	Езілбес аныу хынызын.
Хомзындырбауар іхені,	Сыйлауар јрініс іхее,

Аны паарсах черегін.
Хайраллауар іхені,
Соонау айабас ечен.

Харах-кјс усхалахта.
Кјр халыуар аны,
Соонау айабас ечен. (Кеуере хызы)

8.1. Хадыл чоохташларны таап, оларныу чардыхтарын / сигнеу чарыуар. Хадыл чоохтаиныу кјрімін таныхта.

8.2. Синоним сјстерні сыуара пас.

8.3. Арланиан сјсті педізі хоостыра езер.

8.4. Полызыи чоох чардыхтарын сыуара пас.

8.5. Тексттеу петкен сјстерні сыуара пас. Сјс педірхеу оудайларны чарыт.

9. «Ир кизініу омазы миніу кјрізімнеу» алай «Хыс кизініу омазы миніу кјрізімнеу» темаха эссе пас.